

**ФОРМУВАННЯ ОНКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ:
ЕТАПИ ВПРОВАДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ КОНТРОЛЮ
ЗЛОЯКІСНИХ НОВОУТВОРЕНЬ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ**

Зуб Валерій Олексійович, доктор мед.наук, народний депутат України, голова підкомітету з питань профілактики та боротьби з онкологічними захворюваннями Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування, голова Національної асоціації онкологів України

Як голова підкомітету з питань профілактики та боротьби з онкологічними захворюваннями Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування одне із завдань, яке я ставив перед собою – це ухвалення документа, який би став дороговказом для всієї онкологічної служби, адже саме це дає додатковий поштовх для розвитку, а також створює основу для розробки планів дій та постановки нових завдань і їх виконання.

Першим кроком на шляху до цього стали Парламентські слухання на тему: «Організація протиракової боротьби в Україні. Проблеми та шляхи їх вирішення», за результатами яких Постановою ВРУ було ухвалено відповідні Рекомендації: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/862-IX#Text>. За цим послідувало Рішення РНБО «Щодо профілактики, ранньої діагностики та лікування злоякісних новоутворень» і Указ Президента України, яким дане Рішення було введено в дію: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0049525-23#Text>, і вже після – довгоочікуване Розпорядження Кабміну «Про схвалення Національної стратегії контролю злоякісних новоутворень на період до 2030 року та затвердження плану дій з її реалізації на період до 2025 року»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/730-2024-%D1%80#Text>.

На виконання вищезазначених документів ведеться активна робота по різних напрямках, наприклад, оновлення галузевих стандартів та клінічних протоколів в онкології – процес, до якого я активно долучаюсь як лікар і як народний депутат України. Це не технічна формальність, а фундамент якісної медичної допомоги. Станом на сьогодні вже затверджено 34 сучасні стандарти і протоколи. Вони охоплюють найпоширеніші види онкопатологій: рак грудної залози, легені, шлунка, щитоподібної залози, кишківника, лімфоми, саркоми, пухлини головного мозку, дитячі лейкози тощо. У 2025 році заплановано затвердження ще понад 10 нових протоколів, які вже пройшли розробку і перебувають на фінальних етапах погодження в МОЗ. Питання оновлення медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги під час діагностики та лікування злоякісних новоутворень перебуває на моєму постійному контролі.

Окрім цього, маємо ряд інших підсумків, про які вже можна прозвітувати, а саме:

- вживаються заходи щодо ефективного функціонування державної централізованої системи збирання, обробки та аналізу спеціальної медичної статистичної інформації щодо захворюваності на злоякісні новоутворення;
- внесено зміни та доповнення до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 2016 року № 285, у частині встановлення актуалізованих організаційних, кадрових і технологічних вимог до матеріально-технічної бази ліцензіата, обов'язкових для виконання під час провадження господарської діяльності з медичної практики, зокрема за спеціальностями «Дитяча онкологія», «Дитяча гематологіяонкологія», «Клінічна онкологія», «Онкогінекологія», «Онкоотоларингологія», «Онкохірургія», «Променева терапія», «Радіологія», «Радіонуклідна діагностика»;
- забезпечено, починаючи з 1 січня 2024 року, запровадження:
 - а) пакетів медичних послуг у межах програми медичних гарантій – для популяційного скринінгу злоякісних новоутворень у дорослого населення відповідно до науково обґрунтованих рекомендацій, з поступовим розширенням категорій населення та переліку груп злоякісних новоутворень, щодо яких проводиться такий скринінг;
 - б) коригувальних (підвищених та понижених) коефіцієнтів до тарифів на медичні послуги, які надаються в межах програми медичних гарантій надавачами первинної медичної допомоги, залежно від досягнутого рівня охоплення населення програмами популяційного онкологічного скринінгу;

в) механізму формування потреби та забезпечення закладів державної та комунальної форм власності високотехнологічним медичним обладнанням, яке застосовується для діагностики та лікування злоякісних новоутворень, виключно на підставі проведення аудиту наявності такого обладнання та ефективності його використання, дотримання раціонального навантаження тощо;

- запроваджується внесення даних до медичних записів в електронній системі охорони здоров'я відповідно до рекомендацій Міжнародної агенції з дослідження раку і Європейської мережі канцер-реєстрів;
- прийнято рішення щодо запровадження в Україні обов'язкової вакцинації населення проти ВПЛ для запобігання раку шийки матки та внесення змін до Календаря профілактичних щеплень в Україні і Національного переліку основних лікарських засобів. В Держбюджеті-2025 передбачено імунобіологічних препаратів (вакцин) проти вірусу папіломи людини асоційованої патології для вакцинації дівчат на понад 100 млн грн, що забезпечує потребу на 36,7% (за оцінками МОЗ України потреба на 2025 рік складає майже 284,7 млн грн). Планується запровадження в Україні обов'язкової вакцинації дівчат проти ВПЛ для запобігання раку шийки матки за умови підтвердження доцільності медичної технології щодо вакцинації проти ВПЛ;
- Національний перелік основних лікарських засобів доповнено сучасними лікарськими засобами з доведеною ефективністю для лікування онкологічних та онкогематологічних захворювань з метою розширення можливостей для надання медичної допомоги;
- розширено перелік лікарських форм медичних препаратів для лікування болю з метою включення їх до програми «Доступні ліки»;
- забезпечено розробку та затвердження:

а) порядку популяційного скринінгу для ранньої діагностики злоякісних новоутворень відповідно до науково обґрунтованих рекомендацій, у тому числі на первинному рівні медичної допомоги, передбачивши, з-поміж іншого, децентралізовані механізми виявлення ризиків виникнення злоякісних новоутворень на ранніх стадіях із застосуванням засобів телемедицини, дистанційних консультацій (включаючи чат-боти) тощо;

б) порядку скринінгу та ранньої діагностики злоякісних новоутворень, моніторингу;

- опрацьовано питання щодо забезпечення функціонування закладів охорони здоров'я або їх структурних підрозділів, у яких надається паліативна допомога, з урахуванням потреб населення та з метою створення мережі паліативних відділень та хоспісів, а також розвитку мобільної паліативної допомоги незалежно від місця проживання чи перебування пацієнтів та підвищення доступу пацієнтів онкологічного профілю до медичних послуг якісної паліативної допомоги в рамках програми медичних гарантій;
- забезпечується систематичне підвищення рівня професійної підготовки лікарів та інших медичних працівників закладів охорони здоров'я, у тому числі комунальних (державних) некомерційних підприємств, що надають медичну допомогу хворим на онкологічні захворювання, з питань сучасних підходів до діагностики та лікування онкологічних захворювань;
- опрацьовано питання впровадження та реалізації місцевих програм для ранньої діагностики найбільш поширених серед населення злоякісних новоутворень, а також програм місцевих стимулів для збереження у комунальних закладах охорони здоров'я висококваліфікованих медичних працівників за спеціальностями «Дитяча онкологія», «Дитяча гематологія-онкологія», «Клінічна онкологія», «Онкогінекологія», «Онкоотоларингологія», «Онкохірургія», «Променева терапія», «Радіологія», «Радіонуклідна діагностика» тощо;
- запроваджено програми навчання лікарів-спеціалістів, які, зокрема, надають первинну медичну допомогу, з метою ефективної профілактики та ранньої діагностики злоякісних новоутворень, та удосконалення програм навчання для лікарів за спеціальністю «Клінічна онкологія»;
- напрацьовуються зміни щодо введення резидентури в закладах вищої (післядипломної) освіти у сфері охорони здоров'я із лікарських спеціальностей «Дитяча онкологія», «Дитяча гематологія-онкологія», «Клінічна онкологія», «Онкогінекологія», «Онкоотоларингологія», «Онкохірургія», «Променева терапія», «Радіологія», «Радіонуклідна діагностика»;

- вживаються заходи для запровадження та практичної реалізації програм місцевих стимулів для максимального охоплення дорослого населення програмами рутинного або обов'язкового скринінгу злоякісних новоутворень у встановленому порядку;
- вивчаються ймовірні ризики виникнення злоякісних новоутворень, зумовлених воєнними чинниками (воєнне забруднення, фізичні та психічні травми, надмірні навантаження тощо), для виявлення серед населення відповідних груп ризику та їх залучення до програм рутинного або обов'язкового онкологічного скринінгу;
- розробляються стандарти нагляду, в тому числі медичного, за станом здоров'я працівників, які зазнають впливу канцерогенних факторів, із проведенням програм обов'язкового скринінгу злоякісних новоутворень;
- розроблено комплекс заходів з інформування (нагадувань) населення про необхідність проходження програм скринінгу злоякісних новоутворень та самообстеження для сприяння ранній діагностиці злоякісних новоутворень, зокрема за допомогою відповідного мобільного додатка;
- розроблено комунікаційну стратегію щодо профілактики злоякісних новоутворень шляхом проведення регулярних інформаційних кампаній, спрямованих на різні вікові категорії населення із широким залученням до цієї роботи медичних працівників та працівників сфери освіти, пацієнтської спільноти, представників громадськості, медіа- та онлайн-ресурсів.

Підводячи підсумки, хочеться подякувати всім, з ким ми пліч-о-пліч крок за кроком йдемо до спільної мети – покращення надання онкологічної допомоги нашим пацієнтам. Попереду ще багато роботи, але темп задано, тож давайте не збавляти обертів!